

Goede Vrijdag. Thema: Met lege handen

Overweging 3 april 2015 – Diana Vernooij

Lectoren: Renate Lucas en Yvonne van der Meer

*“... Als je deze weg bewandelt
zal je verrast worden door wat er gebeurt.
Het zal ogenschijnlijk niet veel zijn maar het zal er zijn:
je nieuwsgierigheid, je verwondering om wat je ontmoet, je glimlach.
En als je een ander aankijkt vanuit deze aanwezigheid
dan is er je blik van verstandhouding ...”*

Eerste lezing uit Marcus, citaten uit hoofdstuk 14 en 15

Tweede lezing uit

Welkom en Inleiding

Lieve mensen, welkom op deze avond, waar we het meest trieste verhaal van de Bijbel gaan lezen, het verhaal over het verraad van Jezus en zijn sterven.

Dit is geen vrolijke bijeenkomst, we gaan het lijden onder ogen zien – en wie gaat dat niet liever uit de weg? Dank jullie wel dat jullie er zijn – het is waarachtig dapper om je vrijwillig naar het lijden toe te begeven. En samen zijn we elkaar daarin tot steun. En vandaag zullen we met elkaar belijden dat het lijden niet het einde is. Dat weten wij, dat vieren we in deze week, tegen alle wanhoop in.

Zondag zagen we de verschillende machten aan het werk en Jezus die geen machts-spelletjes speelt. Gisteren vierden we de laatste maaltijd van Jezus met zijn vrienden, en vandaag is de dag van het verraad en de dood. Morgen komt er stilte – een lange dag van niet-weten. En we weten dat zondag de dag is van de Verrijzenis, Christus wordt herboren uit de dood. We houden ons eraan vast – het lijden is niet de uiteindelijke waarheid, geen enkel lijden is de uiteindelijke waarheid.

We luisteren naar het lijdensverhaal, we luisteren naar 2 verhalen van vrouwen die de leeuw van het lijden in de bek hebben gekeken. En we luisteren naar muziek van de Poolse Preisner, die *Requiem for my Friend* schreef voor zijn vriend, de filmmaker Krzysztof Kieslowski. Aan het

einde van de viering vragen we u om voorbeden uit te spreken, hardop of in stilte en een kaarsje aan te steken. En we praten even na, voor wie dat wil.

Vanavond staan wij hier, met lege handen, in het aangezicht van het lijden, Jezus' lijden. Zijn lijden is symbool voor al het lijden in de wereld: onterecht lijden want lijden is nooit terecht. Maar we hebben het ermee te doen, al weten we niet wat ermee te doen.

In ons opwelt de vraag: Wat gaan we doen als er niets meer is dat we kunnen doen?

Wat gaan we doen als er niets meer is dat we kunnen doen?

Muziek: Offertorium

Preisner

We offer to thee, O Lord, sacrifice of praise and prayers;

do thou receive them in behalf of those souls

whom we commemorate this day;

grant them, O Lord, to pass from death to that life;

Which thou didst promise of old to Abraham and to his seed.

Lezing uit Marcus, citaten uit hoofdstuk 14 en 15

Yvonne: Terwijl ze aanlagen voor de maaltijd, zei Jezus: 'Ik verzeker jullie: een van jullie, die met mij eet, zal mij uitleveren.' Ze werden bedroefd en vroegen een voor een aan hem: 'Ik ben het toch niet?'

Jezus zei tegen hen: 'Jullie zullen allemaal ten val komen, want er staat geschreven: "Ik zal de herder doden, en de schapen zullen uiteengedreven worden." Maar nadat ik uit de dood ben opgewekt, zal ik jullie voorgaan naar Galilea.' Petrus zei tegen hem: 'Misschien zal iedereen ten val komen, maar ik niet!'

Ze kwamen bij een plek die Getsemane heette, en hij zei tegen zijn leerlingen: 'Blijven jullie hier zitten, terwijl ik ga bidden.' Hij nam Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee. Hij voelde zich onrustig en angstig worden en zei tegen hen: 'Ik voel me dodelijk bedroefd; blijf hier waken.'

Hij liep terug en zag dat zijn leerlingen lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus: 'Simon, slaap je? Kon je niet één uur waken? Blijf wakker en bid dat jullie niet in beproeving komen; de geest is wel gewillig, maar het lichaam is zwak.' Weer ging hij weg om te bidden, met dezelfde woorden als daarvoor. Toen hij weer terugkwam, lagen ze opnieuw te slapen, want hun ogen vielen steeds dicht, en ze wisten niet wat ze hem moesten antwoorden.

Renate: Nog voor hij uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten was gestuurd. Met hen had zijn verrader een teken afgesproken. Hij had gezegd: 'Degene die ik kus, die is het. Neem hem gevangen en voer hem weg onder strenge bewaking.' Toen hij eraan kwam, liep hij recht op Jezus af, zei: 'Rabbi!' en kuste hem. Ze grepen hem vast en namen hem gevangen.

Jezus werd meegevoerd naar het huis van de hogepriester om te worden voorgeleid, en alle hogepriesters, oudsten en schriftgeleerden kwamen daar bijeen.

Allen oordeelden dat hij schuldig was en de doodstraf verdiende. Toen begonnen sommigen hem te bespuwen; ze blinddoekten hem en sloegen hem in het gezicht en zeiden tegen hem: 'Profeteer nu maar!', en ook de dienaren onthaalden hem op vuistslagen.

Yvonne: Terwijl Petrus beneden op de binnenplaats was, kwam een van de dienstmeisjes van de hogepriester voorbij. Toen ze Petrus bij het vuur zag zitten, keek ze hem aan en zei: 'Jij was ook bij die Jezus van Nazaret!' Maar hij ontkende dat en zei: 'Ik weet niet waar je het over hebt, ik begrijp echt niet wat je bedoelt.' Hij ging naar buiten, naar het voorportaal, en er kraaide een haan.

En Petrus herinnerde zich dat Jezus tegen hem gezegd had: 'Voordat een haan tweemaal heeft gekraaid, zul je mij driemaal verloochenen.' En toen hem dat te binnen schoot, begon hij te huilen.

Renate: Pilatus had de gewoonte om op elk pesachfeest één gevangene vrij te laten op verzoek van het volk. Op dat moment zat er een zekere Barabbas gevangen, samen met de andere opstandelingen die tijdens het oproer hadden vermoord.

Toen zei Pilatus tegen hen: 'Wat wilt u dan dat ik doe met die man die u de koning van de Joden noemt?' En ze begonnen weer te schreeuwen. 'Kruisig hem!' riepen ze. Pilatus vroeg: 'Wat heeft hij dan misdaan?' Maar ze schreeuwden nog harder: 'Kruisig hem!'

Omdat Pilatus de menigte tevreden wilde stellen, liet hij Barabbas vrij. Jezus leverde hij uit om gekruisigd te worden, nadat hij hem eerst nog had laten geselen.

Daarna brachten ze hem hulde met de woorden: 'Gegroet, koning van de Joden!' Ze sloegen hem met een rietstok tegen het hoofd en bespuwden hem, en bogen onderdanig voor hem.

Toen brachten ze hem naar buiten om hem te kruisigen.

Ook de hogepriesters en de schriftgeleerden maakten onder elkaar zulke spottende opmerkingen: 'Anderen heeft hij gered, maar zichzelf redden kan hij niet; laat die messias, die koning van Israël, nu van het kruis afkomen. Als we dat zien, zullen we geloven!' Ook de twee andere gekruisigden beschimpten hem.

Diana: Op het middaguur viel er een duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. Aan het einde daarvan, in het negende uur, riep Jezus met luide stem: 'Eloï, Eloï, lema sabachtani?', wat in onze taal betekent: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?'

Jezus slaakte een luide kreet en blies de laatste adem uit. En het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot onder in tweeën.

Van een afstand keken ook enkele vrouwen toe, onder wie Maria uit Magdala en Maria de moeder van Jakobus de jongere en van Joses, en Salome.

Josef kocht een stuk linnen, haalde Jezus van het kruis en wikkelde hem in het linnen. Daarna legde hij hem in een graf dat in de rots was uitgehouwen en rolde een steen voor de ingang.

Maria uit Magdala en Maria de moeder van Joses keken toe in welk graf hij werd gelegd.

Muziek: Kyrie Eleison Preisner

*Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.*

*Lord have mercy.
Christ have mercy.
Lord have mercy.*

Verhaal van Yvonne

Muziek: Kai Kairos Preisner

*To everything there is a season
and a time
to every purpose under the heaven.
And a time
And a time
To be born, to die;
to plant, to reap;
And a time, and a time
to kill, to heal,
to break down, to build up;
to weep, to laugh;
to mourn, to dance.
And a time
And a time
to cast away stones, to gather stones together;
to embrace, to refrain from embracing;
to get, to lose, to keep, to cast away.
And a time
And a time
to rend, to sew,
to keep silence, to speak;
to love, to hate;
A time of war, and a time of peace...
And a time, and a time...*

Verhaal van Renate

Muziek: Lacrimosa Preisner

*Ah! that day of tears and mourning!
From the dust of earth returning,
Man for judgement must prepare him:

Spare, O God, in mercy spare him!
Lord, all pitying, Jesu blest,
Grant them Thine eternal rest.*

Overweging Diana

Wat doe je als er niets meer is dat je kunt doen? Je hebt alles geprobeerd. Opgeven is geen optie, toch? Je werkt en je zoekt, je vecht en je probeert alles. En dan is er een moment, tegenover welk lijden je ook staat – dat je denkt dat je niets meer kunt doen. Alles wat je nu nog gaat doen werkt averecht. Je ziet het en je weet het niet meer. Je voelt je lam geslagen, je staat voor een muur.

Ik kan zo een paar momenten uit mijn leven herinneren dat deze vraag actueel was. Het waren situaties, zoals Renate en Yvonne hebben verwoord – situaties van leven en dood, van het Bij God niet weten wat je moet doen. Je zou iets willen doen – maar wat? Je denkt, je ligt er wakker van, het spookt door je hoofd.

Paradoxaal

De vraag “Wat doe je als er niets meer is dat je kunt doen” is vraag die je niet kunt beantwoorden, het is een paradoxale vraag – er zijn geen woorden die dit gat kunnen dichten. Het intellect stopt, het heeft geen antwoord. Het antwoord is alleen maar te leven. Het meest makkelijke is om weg te lopen: ik kan niets doen, dus ik doe niets: doe! Ik herinner me vele, vele momenten waarop ik deze weg heb gekozen. Het is het in slaap vallen van de leerlingen. Jezus is verderop, wij kunnen niets doen – dus vallen we in slaap. Het is het sturen van een kaartje in plaats van langsgaan bij iemand die lijdt. Het is het niet sturen van een kaartje – omdat ik dat vergeet. Het is het boos en beschuldigend zijn naar een ander en daarom geen poot uitsteken. Het zijn de momenten dat je denkt: je zoekt het maar lekker uit. Het zijn de slaappillen, de koopzucht, het is de alcohol, de afleiding die je zoekt, het lege vertier.

Het antwoord op de vraag “Wat doe je als er niets meer is dat je kunt doen” is niet te bedenken maar wel te leven. Het begint met stoppen. Kun je stoppen? Kun je stoppen met doen, stoppen met jezelf afleiden, stoppen met oordelen, weglopen, ontkennen? Dat is een heel belangrijke stap – stoppen met het zoeken van een antwoord, stoppen met denken en oordelen. Stoppen met doorgaan op het bekende platgetreden pad.

Stop: je weet het gewoon niet. Mag dat? Kun je dat?

Verschrikking

Dan: kun je zijn bij wat er is. Kun je je toewenden naar de verschrikking, naar het lijden, naar dat wat er niet zou moeten zijn: je eigen angst, het lijden van een ander? Kun je wakker blijven en niet in slaap vallen. Kun je je omkeren en de duivel in de ogen kijken? Stilstaan op de brandende kolen onder je voeten, je zwaard niet heffen, het gevecht niet aangaan – niet gaan redderen of kletsen, maar er in stilte naar toe gaan. Ga naar de pijn toe, de pijn van die ander, de pijn van jezelf, recht op de verschrikking af.

Bek van de leeuw

En dan nog een stap verder: kun je er bij blijven - je hoofd in de bek van de leeuw leggen en erin rusten? Ben je in staat om het niet te weten en er toch te zijn, met wat zich aandient, en te glimlachen? Kun je pijn verdragen, kun je verschrikking blijven zien en door blijven gaan met ademen? En nog steeds niet oordelen of plannen maken? Kun je erbij blijven, net zolang totdat er zich iets van binnenuit aandient?

Contact

Als je deze weg bewandelt zal je verrast worden door wat er gebeurt. Het zal ogenschijnlijk niet veel zijn maar het zal er zijn: je nieuwsgierigheid, je verwondering om wat je ontmoet, je

glimlach. En als je een ander aankijkt vanuit deze aanwezigheid dan is er je blik van verstandhouding, de liefde die opgloeit in je hart, het vertrouwen. Er is contact.

Het lijkt niet veel maar het is het belangrijkste in het leven: contact, leven, vreugde! Moge het zo zijn.

Muziek: Epitaphium *Preisner*

Voorbeden

Ieder kan een lichtje aansteken en een bede uitspreken.

Graag nodigen we u uit om uw eigen voorbeden uit te spreken, hardop of in stilte.

En steekt u een kaarsje aan voor iedere bede – zoals Yvonne en Renate zullen beginnen.

Laat ons bidden voor onszelf,
dat wij ons ons kunnen openen voor de stilte,
om zo onze geest tot rust te laten komen.

Laat ons bidden voor mensen
wiens leven gekleurd wordt door pijn, angst of lijden.
Dat zij kracht mogen vinden om hun weg te gaan.

Laat ons bidden voor mensen
die geconfronteerd worden met de eindigheid van leven,
met dood en verlies in hun nabije omgeving,
dat zij de Krachtige en Tedere God aanwezig weten.

Laat ons bidden dat wij de moed hebben met lege handen te staan
als er niets meer is dat we kunnen doen,
zodat ons hart zich kan vullen met liefde
en onze handen kunnen doen wat nodig is.

En als het noodlot onszelf treft,
laten we bidden dat wij in liefde aanwezig kunnen zijn,
bij wat het ook moge wezen.

Muziek: Officium *Preisner*

*Grant them eternal rest, O Lord,
and may perpetual light shine upon them.
A hymn of praise is due to you in Zion, O God,
and in Jerusalem vows will be paid to you.
Hear my prayer:
all flesh shall come to you.
Grant them eternal rest, O Lord,
and may perpetual light shine upon them.*

Zegen + doven van de Paaskaars

Moge de Krachtige en Tedere dicht bij ons zijn de komende dagen
en alle dagen in ons verdere leven.

Moge zij onze ogen, onze oren en ons hart openen
opdat onze ogen zien, onze oren horen,
ons hart antwoord kan geven,
onverschrokken vol licht en liefde.

Moge onze handen doen wat handen niet kunnen,
moge onze lege handen brengen en contact.

Moge onze oorspronkelijke natuur, God in ons,
ons kracht en tederheid schenken en leven,
Amen

Muziek: Lux Aeterna *Preisner*

*May eternal light shine upon them, O Lord,
with thy saints forever; because thou art merciful.
Out of the depths have I cried to you, O Lord;
Lord, hear my voice.*

May eternal light...

Mogelijkheid tot even napraten en verhalen delen

